

ERDEMI ÉLET

POLITIKAI,
TÁRSADALMI,
MŰVÉLEMÉNY-ÉS
KÖZGAZDASÁGI
HETILAP

20

LEJ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1934. VII. 11. // XXIII. évf. 20. sz. // 20 lej.

TARTALOM:

Legyen Hitlernek bönnyü a Harmadik Birodalom. — Vezérkarí portrék: Dr. Botis Tivadar, Vigyázó László, Faragó Rezső. — A gróf a vízbe jut: mentjük meg őt, mentjük meg őt!... — Egy apa, aki elbukott a gyerekei vizsgáin, — Esetet írt a szerkesztőhöz. — A világ felfigyelt egy román írónőre, aki németül írja műveit. — Egy női szabó, mint válóok. — Esetek, amelyek sohasem tűnnek ki a rendőrségi jelentésekből. — A társaságok krémje. — Egy „schlagiertig“ timisoarai fogorvos ellen pert vesztett egy „magához térített“ paciens. — Aradi uriaszonyok nyilatkoznak a divatról, stb. stb.

I. Schutz

posztóáru-
nagykeres-
kedés

ARAD,
Bulev. Regina Maria

A „Reggel“

kiadóhivatala fokozottabban óhajtja t. olvasótáborának érdekeit szolgálni, ezért kéri, hogy

ha valaki előfizetni akar,

ha valakinek címváltozása van,

ha nem kapja a lapot,

ha a kézbesítő körül panasza van :

forduljon rögtön a
„Reggel“ kiadóhivatalához
Str. M. Nicoara 1.

**Bevásárlás előtt
tekintse meg**

Szántó és Komlós

ruhánagyáruház szenzációs kirakatait.

Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek.

ARAD,

Szenzációs nagy raktár iskolaötlönyökben. **Színházépület**

Megnyílt **BALÁZS MAGDA** kozmetika szalonja

Arad, Bulevardul Regele Ferdinand 19. szám alatt.

Arcápolás, kikészítés, helyi fogyasztás, a legmodernebb külföldi módszerek szerint.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egyes szám ára 20 lei
Magyarországon 60 fillér
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6 dol.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000 lei, magánosoknak 600 lei, nyugdíjasoknak, köz-

tisztviselőknek 300 lei.
Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lei, féloldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadó hivatalhoz küldendők be, vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lej, hirdetés oldalon 6 lej — négyzetcentiméteren. Nyílttér rovatban 50 lei, szövegközt részben 32 lei a sordij. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50%-al magasabb. Amely közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények v. kiadóhivatali hírek

Szerkesztőség és kiadóhivatal: ARAD, Str. Románului 1. (Palatul Banca Româneasca)

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig. — Telefon 520.

Nyomda: Str. Eminescu No. 20—22. Telefon 732.

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbízottak:
Bucureşti, Cluj, Timişoara, Oradea, Braşov, Satu-Mare, Târgul Mureş.

Legyen Hitlernek könnyű a Harmadik Birodalom

(Arad.) Minden forradalom, ha nem is mindig a célkitűzésben, hasonlít a francia forradalomhoz. A nagy francia forradalom történelmi példát nyújtott és ez után indulva zajlott le eddig minden politikai felfordulás. A most lezajlott és könyörtelenül vérbefojtott második náci-forradalom sem más, mint a nagy francia forradalomnak hálvány kópiája. A francia forradalom idején is voltak frakciók, amelyek néhány heti vagy hónapi uralom után az uralkodó csoportot leverte. Most is az történt, hogy Hitler forradalmi csoportja végzett a cinikus, okos és igen veszedelmes Schleicher tábornokkal és a szélsőséges Röhm kapitánnyal. A jakobinusok és girondisták először közösen falták fel a régi forradalmárokat és félforradalmi pártokat, azután a jakobinusok felfalták a girondistákat, majd a jakobinusok egyik frakciója a másikat, végül Robespierre mindenkit felfalt.

Minden forradalomnak megvan a maga egyforma jellege. Először is

*a tisztogatás napján a jobboldal reakciósaival számol-
nak le a forradalmárok, de ugyanakkor a baloldal-
ról is esnek áldozatok,*

hiszen ezeknek senki sem eléggé radikális. Tehát ezek a türelmetlenek és forronganak.

*Sem a baloldali terror alatt, sem a rákövetkező fehér
rémuralom alatt nem leplezték le ellenforradalmat, a
melyről az államügyész és a propaganda be ne bizo-
nyított volna, hogy a baloldali és jobboldali szélső-
ségek egy huron pendülnek.*

A középben természetesen mindig a pillanatnyi kormány-hatalom állt, már amennyiben sikerült levérnie az összeesküvőket. Danton a vérpadon is nevetett, mert azzal vádolták, hogy összeesküvést szőtt a királpártiakkal.

Második közös karakterisztikum: a tegnapi barát, testvér, elvtárs abban a pillanatban, mihelyt ki kell végezni, aljas bűnökben fetregő korrump fickó. Ámbár Robespierre már

kezdettől fogva tudja, hogy Dantont meg lehet vesztegetni, hogy Danton szereti a nőket és tivornyát, ameddig együtt mérszárólják le az arisztokratákat, addig nem törődik Danton kicsapongásaival, addig Robespierre és Danton a legjobb barátok, akárcsak Hitler és Röhm kapitány. Csakhogy az erényes, meg nem vesztegethető Robespierre, akinek magánéletét a legmélyebb homály fedi, mindenről pontos feljegyzéseket készített és ezeket felolvasta 1794 március 31-én a konventben azon a napon, amikor Dantont és legszűkebb környezetét hirtelen megrohanták, letartóztatták és eközben meggyilkolták. Előző napon még az életével játszott, aki Danton erkölceiről tréfálni merészelt. Ameddig Robespierre mélységes hallgatásba burkolódzott, addig senki sem merte felemelni szavát Danton ellen. De március 31-e után minden szószékről azt harsogták, hogy Danton milyen erkölcstelen, megvesztegethető volt, hogy megrontója volt az ifjuságnak és gyilkosa a börtönben synlődőknek. Robespierre úgy áll a szószéken, mint az erkölcs szobra, amikor Dantonról, az egyébként nemes forradalom eme szégyenfoltjáról beszél. Mindenki tapsol, amikor az erkölcsös és megvesztegethetetlen a szószékről szétszórja gyalázkodó szavait. Legjobban Tallien polgártárs tapsol, aki szorgalmasan készített jegyzeteket arra az esetre számítva, hogy esetleg szükség lesz majd Robespierre-t eltenni az utból. Akkor aztán majd a nyilvánosság előtt be lehet bizonyítani, mily mérhetetlenül gonosz szörnyeteg volt Robespierre, mennyire szégyenfoltja volt az egyébként nemes forradalomnak.

Igy falja fel az idő az előző órák gyermekeit. Valahol ismeretlenül egy hadnagy él, akinek korzikai nevét még senki sem hallotta. Senki sem tud róla. És mégis miatta és érte szedi a forradalom az áldozatait: a bűnökben fetrengőket és a nevetségességig erényeseket. Dantontól kezdve Robespierre-ig az összes forradalmi áldozatok csak azért az ismeretlen hadnagyért pusztulnak el. Ezt azonban senki sem tudja. És aztán egyszerre üt a forradalom nagy órája: Napoleon ideje következik.

Még nem lehet teljes parallelt vonni a francia forradalom és a most Németországban lefolyt második náci-forradalom között. Még csak ott tartunk, hogy Robespierre felfalta Dantont vagyis Hitler felfalta Schleicher tábornokot és Röhm kapitányt. Hogy milesz tovább, vajjon akad-e valahol a német birodalomban egy névtelen hadnagy, aki...? Ki tudna erre válaszolni...

**Arad előkelő
közönsége**

GH. ILICA

cipőszalonjában, Str. Românu lui (Bohus-palotában) szerzi be cipőszükségletét. Orvosi rendelre gyógycipők, betétek ludtalp, bokasütyedés és talpsütyedés ellen nagyon olcsó árban készülnek.

Vezérkari portrék

**Arad politikai, társadalmi,
művészeti és közgazdasági
életéből.**

(Cikksorozat)

Ez a törekenytestű, szolidlelkű pap igazi vezéralakja Arad társadalmi életének. Pap-tanár, a gör. kel. román teológia rektora, akinek keze alól a román papok több generációja került ki. És elsősorban ember a szó-

Dr. Botis Tivadar nak nemesen vett értelmében. Lángoló román hazafi, de emellett megértő és türelmes az itt élő más nemzetekkel szemben. Iskolájában a megértés és szeretet tanát hirdeti és ebben a szellemben készülnek elő jövő generáció magasztos hivatásukra a teológusok.

Dr. Botis Tivadar teológiai rektor a legfinomabb lelkű emberek egyike. Nincs az a kulturális vagy jótékony célt szolgáló mozgalom, amelynek élén ott ne állna ez a mindig mosolygó, jóságos tekintetű öregúr, aki akkor a legbolderabb, ha az akció sikerül és a szegények segítséget kapnak.

Külön kell megemlékeznünk a feleségéről, az aradi Vörös Kereszt agilis és lelkes elnöknőjéről. Ennek a mozgékony, uriaszonynak köszönhető, hogy a Vörös Kereszt egyszerű eredményeket ért el Aradon. Valóságos lelke ennek a humanitárius egyesületnek, amelynek égisze alatt évenként megrendezi a savarsini gyermeknyaralást. Száz és száz gyermek áldja az elnöknőt, aki lehetővé tette, hogy otthagyják a poros várost és a tiszta hegyi levegőn új életerőt nyerjenek a további tanulásra.

Dr. Botis Tivadar és felesége annyira aradiak, hogy el sem lehetne képzelni nélkülük ezt a várost.

Évekig állt, mint vezérigazgató az ország egyik legnagyobb iparvállalata: az aradi Astra vaggongyár élén. Már akkor, amikor sok évvel ezelőtt Aradra került, feltűnt szak-
képzettségével, szervező tehetségével.

Vigyázó László Ezeknek köszönhetette, hogy aránylag fiatalon bízták meg a hatalmas iparvállalat vezetésével. Most már nem vezetője többé az Astrának. A részvénytársaság vezetősége azonban még most sem tudja nélkülözni kivételes szaktudását és minden fontos kérdésben kikéri értékes tanácsát.

Vigyázó László jelentős tényezője Aradváros társadalmának. Most, hogy hivatása nem köti le, több az ideje arra, hogy közügyekkel foglalkozzék. És alkalmá is van erre, a mennyiben a magyar párt részéről tagja a város vezetését irányító átmeneti bizottságnak. Halkszavú ember, nem szeret szerepelni a politikai fórumon. Ahogyan mi ismerjük, a városi ideiglenes tanácsban is csak azért vállalt tagságot, hogy

széles szaktudását a város közönségének szolgálatába állítsa. A városnál alaposan igénybe is veszik Vigyázó László tudását, aminek még nem vallották soha kárát. Nagyon szereti Aradot az idegenből idekerült Vigyázó László. Aradi polgárrá lett, akit Arad előkelő társaságai tisztelnek és becsülnek.

Valamikor ujságíró volt. Azt mondják, hogy nemcsak Aradnak, hanem a régi Magyarországnak is egyik legjelesebb ujságírója. Csalogatták a budapesti lapok, de nem ment, itt maradt Aradon, ahol szinte szédítő karriert csinált. Bankigazgató lett és háztulajdonos. Ez a foglalkozás mindenestre hasznosabb, mint az ujságírás.

És ha már bemutatjuk Faragó Rezső bankigazgató portréját, le is kell lepleznünk a volt ujságírót. Faragó Rezső tulajdonképpen költőnek indult. Lirai költőnek. Egy verskötete meg is jelent. Ugy tudjuk: nem lehet kapni sehol. Egyik verse »A vén bohém« állandó műsordarabja volt az első pesti kabarének, amelynek színpadán a felejthetetlen Nyárai Tóni énekelte el a róla írt sanzont. Ez volt Faragó Rezső költőnek legnagyobb irodalmi sikere, amely alig hozott valamit is a konyhára.

Most bankigazgató és sokan irigylik ezért. Pedig nem kellene irigyelni, mert nem a szerencse fia, hanem a maga erejével, a maga tudásával, a maga képzettségével küzdötte fel magát mostani pozíciójába. Már mint ujságíró intenzíven foglalkozott közgazdasági ügyekkel és pénzügyi kérdésekkel, miután mellé foglalkozásként titkára volt a Kereskedők Körének és vezetője a Kereskedők Hitelszövetkezetének. Ebből az ugynevezett piculás bankból alapította meg szívós energiával a mostani Aradi Általános Takarékpénztárt, amelynek igazgatósága kiváló érdemei elismeréséül vezérigazgatói rangban az intézet élére állította. Ma már jelentős szerepet tölt be Faragó bankja a város gazdasági életében.

Néha-néha visszatér első szerelméhez, a zsurnalisztikához, de nem lirai versekkel, hanem komoly pénzügyi cikkekkel, amelyek olyan szellemesek, mintha csak a régi idők Faragó Rezsőjének tollából születnének.

Mindennemű könyvkötészeti

munkát vállalom a legolcsóbb árban, izléses, diszes és praktikus kivitelben

A. Mihailovicu
ARAD, Kultur-palota

A gróf a vízbe ful:

mentsük meg őt, mentsük meg őt!...

(Cluj.) Eddig csak azt tudtuk a grófról, hogy beleesett a vízbe, kint a parton pedig többszólamu karénekből jelzi készségét, mely a gróf kimentésére irányul. A gróf a vízbe ful, mentsük meg őt, mentsük meg őt, így zeng a kórus az olasz opera stílusa szerint, a gróf pedig fuldoklik a vízben. Eddig ismerjük az esetet, amelynek előzményeit csak most derítette fel egy ügybuzgó kutató.

A gróf a következőképen került a vízbe. Volt neki egy kis birtoka, nem uradalom, mert a gróf nem volt gazdag gróf, de jól megélt a kis földből, mig nem a többi gazdag grófok észrevették az igazságtalanságot, amellyel szemben az igazság úgy jött ki, hogy a birtok őket illeti, mert nekik is jól esnék az a jövedelem. Sacro egoismo-nak is nevezik azt az igazságot s ennek alapján a többi grófok kinyilatkoztatták, hogy a gróf birtoka az övék, mert szükségük van rá s miután a gróf tusakodott a megismert igazság ellen, sőt

tettlelesen ellenszegült,

a többi grófok bedobták őt a vízbe. Am ez még nem lett fuldoklás, a gróf jó uszó volt és felbukkant a víz alól és kiszólt a parton álló többi grófnak, mondván: nem kívánok veletek több egyenlenséget, csak engedjétek ki a vízből.

Ugy, de a többi grófok nem elégedtek meg a győzelemmel, mert ők az igazságért harcoltak s lelkiismeretük megkívánta, hogy az igazság hitelesen megállapíttassék. E célból bíróságot hívtak össze nemrégben Genfben, amely kihirdette, hogy nekik igazuk van, sőt az igazságosság és jogszerűség szelleme szerint ők készpénzkárpótlásra is tarthatnak igényt, tekintettel arra, hogy a gróf kezdte a visszavonást, midőn elment a bíróságnak s a többi grófok kénytelenek voltak időt és fáradságot áldozni, hogy őt az igazság belátására bírják.

Meg kell jegyezmem, hogy a többi gróf fényes igazságérzete azt sugallta, hogy a vízbehányt gróf előrelátható későbbi tusakodásaira való tekintettel olyan bíróság kell, mely minden esetben nekik ad igazat, mert ők csak az igazságból következő jogokat ismerik el, e célból tehát rögtön önmagukból állították össze a bíróságot, fennszóval mondván: ami biztos, az biztos.

Na már most a többi grófok azt felelték a vízbehányt grófnak, hogy kiengedik, ha kifizeti a kárpótlást.

— De miből, — kérdezte a gróf hibátlan főiri nyelvezetben, mire a többiek tanakodóan elhatározták, hogy

egy felújít hólyagot adnak kölcsön a grófnak avégből, hogy el ne merüljön, amíg a kárpótlást ki nem fizeti.

Illetőleg most már nemesak a kárpótlást, hanem a hólyag kölcsön-díját és a befektetett tőke kamatait is kénytelenek

voltak igényelni az igazságosság szellemében, amit mint bíróság ők maguk, tehát egész hitelesen állapítottak meg jogigénynek.

A gróf pedig a vízben vakarta a fejét és próbált ki-mászni, mondván: ejha, de mindjárt nem birom tovább.

A többi grófok pedig visszanyomták a vízbe, elvet-ték tőle a hólyagot és innentől fogva kezdett a gróf fuldokolni, vagyis itt kezdődik az ismeretes operai jelenet.

Segítség, segítség, így riadozott a gróf a vízben, miután a vizet kiprűszkölte orrából. A parton pedig megalakította a szanálókórust a többi gróf, mely harsány:

»mentsük meg őt, mentsük meg őt«

zengedezéssel bevezette a mentés folyamatát. A gróf a vízben már nem bánt semmit, csak kijusson a vízből. Egy csónakot, üvöltözé, mire a kar felelt: mentsük meg őt. Egy mentővet, egy szalmaszálat, — így a gróf és a kórus most egy kicsit áttért a prózára, kérdezvén:

avagy akkoron kifizetend-é a kárpótlást is, a kamatokat is, sőt a tőkét is törlesztel-é, mind közönségesen?

Csak elébb hadd mászok ki a vízből, nyüglődék a gróf, mire a kórus újra bevágott, zenegvén:

mentsük meg őt, mentsük meg őt, a gróf a vízbeful.

Végre a kórus maga kebeléből bizottságot küldött ki a tényálladék megvizsgálására, maga nem szülvén a zengede-zésben buzgólkodni s ez a bizottság megvizsgálta a tényál-ladékot és imígyen fordult a grófhhoz:

Nemde nem, ha adunk egy szalmaszálat, persze köl-csöny, akkor te kifizeted a kárpótlást, a tőkét, a ka-matot és a szalmaszál kopási díját böcsülettel?

Engedjetelek élni, nyekergé a gróf, halogy pénzt szerezhessenek javatokra.

Nono, csóválta fejét a bizottság aggályosan, ez vissza akarja a birtokát, mibul szerezhette ellenkezőleg pénzt a mi javunkra?

Nem engedünk ki a vízből, csupán csak ha fizettél.

A gróf már sok vizet nyelt, aminek folytán szuszogva fe-lelte, hogy előbb hadd másszak ki a vízből.

Csak az árák ol-csó, minőségeink változatlanul jók!

Csak az árák ol-csó, minőségeink változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

divatáruháza Arad, Str. Bratianu 2.

Mélyen leszállított ára kon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és

mosóanyagokban. — A hölgy és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye.

A bizottság tanácskozott, aminek végén kihirdette, hogy szalmaszál egyelőre nincs, ellenben ingyen, illetőleg relative ingyen egy tanácsot adományoznak neki, vagyis, hogy

a gróf másszon ki a maga erejéből és aztán majd odaadják neki a szalmaszálat, de csak ha előbb tényleg belefutott a vízbe és többé nem kívánhatja vissza a birtokát.

A tanács relative ingyen került, mert csak a bizottság kész kiadásait kell megfizetni, továbbá annak az ellenőr-grófnak a rezsijét, akit ők most itt hagynak a parton, nehogy a gróf előbb kimásszon, semmint fizetne s ha mégis fizetne, előbb belefutjon, mielőtt kimáshoznék.

És a többi grófok most elvonultak más vízbehányt grófokat menteni és a parton egy szóló hang énekli tovább, zengedezvén:

mentsük meg őt, mentsük meg őt,

feltéve, hogy előbb a vízbe.

Egy apa,

aki elbukott a gyerekei vizsáin. — levelet írt a szerkesztőhöz.

BCU Cluj Central University Library Cluj

(Arad.) Hogy mennyi bajom volt a gimnáziummal, azt csak azok értik meg igazán, akiknek gyermeke szintén gimnáziumba jártak. Négy évig birtam a dolgot. Négy évig kellett a tanároknál érdeklődnöm a fiam előmenetele felől. Négy évig kellett együtt tanulnom a nebulóval. Négy évig kellett remegnem félévtől félévig, aztán a következő évtől, a házitánító miatt. Négy évig kellett küzködnöm, hogy a fiam megkapja a média-osztályzatot.

De most már nem bírom tovább. Kimerültem. Feladom a küzdelmet. Bevallom: nem szívesen, mert más milyennek gondoltam el a dolgot.

A gimnazista-apa karrierjét vérmes reményekkel kezdtem meg.

Eltekintve attól, hogy fiamat általános és klasszikus műveltségben akartam részesíteni, magam is azt reméltem, hogy gyakorolni fogom magam a latinban, görögben, matézisben. Egyáltalán pótolni akartam hiányos tudásomat. Az egyetem, a doktorálás lebegett lelki szemeim előtt. Nem marad tehát egyéb számomra, mint kivenni a fiut a gimnáziumból.

Valami azt sugja nekem, hogy kedves olvasóm nem nagyon helyesled elhatározásomat. Fejemre szórod, amit ilyenkor szokás, hogy: az ember nem veszi ki a fiát a gimnáziumból.

ziumból, ha már négy osztályt elvégzett valahogy. No meg aztán minden valamirevaló fiatalembernek szüksége van érte- ségi bizonyítványra, hiszen mindenütt ezt kérik, ha az ifju akárcsak gyakornoki állásra pályázik. Oly kevés a betöl- tendő állás és oly sok a pályázó, hogy a főnökök és igazga- tók válogathatnak bennük és azt választják ki, akinek közép- iskolai végzettsége van. És egyébként is

célszerűbb, ha az ifjakat minél tovább hagyjuk az iskolában, mert csak a fejlődése után válik el, hogy voltaképpen milyen pályához van kedvük, illetve te- hetségük.

Mindenekelőtt addig is nyerünk néhány évet és addig majd csak megváltozik a világ és eltűnnek azok a figyelmezteté- sek, amelyek az ifjakat elriasztják bizonyos pályákról. Talán megint az ifjuságé lesz az érvényesülés lehetősége, feltéve, ha rendes dolgokat tanult az iskolában. Eppen ezért

eltökélt szándéka minden valamirevaló apának, hogy a legnagyobb áldozatok és megerőltetés árán is el- végezteti a fiával a gimnáziumot.

Bizonyára igaza van az olvasónak, akinek valószínűleg sokkal könnyebb a helyzete, mint az enyém és sok más szülőé. Valószínű, hogy aki úgy beszél, mint fennebb leirtam, annak csak egy gyermeke van, aki tehetséges és reményteljes ifju és akit talán két instruktor is támogat az érettségéhez ve- zető meredeken emelkedő uton. Nekem azonban két cseme- tém van: egy fiam és egy leányom. Két gyerekkel már sok- kal nehezebb előbbre jutni. És aztán nem is minden gyer- mek egyforma. Az enyém például nem is komolyak és szem- juhózzák a tudományokat. Egyáltalán nem valami tehetséges gyerekek, de ezzel szemben igazi gyerekek: minden ha- nyagságra és ostobaságra kaphatók, vidámak, hangosak, kedvesek, csinosak, elégedettek és egészségesek. És egyelőre ez a legfontosabb. De a földraztanár azt tartja, hogy hazánk vízvázasztója a legfontosabb, a matematika-tanár pedig a szinusz- és kozinusz-tételt tartja a legfontosabbnak az élet- ben és miután én ebben a kérdésben sem a tanárokkal, sem a gyermekekkel nem tudok megegyezésre jutni, e dilemmá- ból levonom tehát a legegyszerűbb és legégszszzerűbb követ- keztetést: Isten veled, gimnázium!

Hogy mit szólnak hozzá gyermekeim? Részben sajnál- ják a gimnáziumot, mert ott jól érezték magukat. Főként a fiam. A tanárok jóra való emberek, a gimnázium épülete parkhoz és sportpályához közel van, sok a jópajtás és az előadás után hazamenet mindig alkalom adódott vitatkozásra és egy kis verekedésre is. A leányom is elég gyakran jött haza folytonossági hiányokkal a ruháján, harisnyáján, sokszor a könyökén és arcan is.

Persze kíváncsiak rá, mihez kezdek a gyerekekkel az ősszel. A leányt kereskedelmi iskolába adom, nem mintha a bank- és irodai kilátások oly rózsásak lennének, de kereske-

delmi ismeretek, gépirás és gyorsírás bizonyára csak hasznára lesz. Ha másért nem, legalább azért, hogy majd a házasságban rendesen fogja vezetni tudni a háztartási könyvet. Nos, igen. A leány férjhez fog menni. hiszen egyelőre még mindig ez a leány-hivatás fizetődik ki legjobban.

A fiut pedig be fogom iratni a polgári iskolába. Régente azt mondták, hogy doctor jurisból minden lehet az ember. Manapság elmondható, hogy a polgári iskolát végzett fiuból sok minden lehet, ha megszerzi a kellő szakképzettséget hozzá. Lehet minden, amihez nem szellemi fölény szükséges, hanem kemény ököl és izmos kar. Az ilyen ifju előtt nyitva a világ. Vagy talán más valami lesz belőle. De minek fájjon már most a fejem azért, ami 1940-ben lesz. Eléggé fáj a fejem az 1934 gondjaitól. Manapság a fiukat vastag talpu cipővel kell ellátni. Rohanni maguknak kell.

És most azzal a reám nézve fájdalmas eredménnyel buszuzom a gimnáziumtól, hogy deresedő fejemben nem fogom többé beleszorítani a rendhagyó latin igéket. Pedig ugy szerettem őket annak idején a gimnáziumban és most is, a mikor együtt tanultam a fiammal. Az én latin tudásomnak ezzel végleg befellegzett.

A világ felfigyelt

egy román irónőre, aki németül írja műveit. — Megbízást kapott Mária királyné regényének dramatizálására

(Bucuresti.) Alkalmam volt beszélni a bukovinai származású *Duca Căra* költőnővel, aki a román állam ösztöndíjával végzi tanulmányait Bucurestiben. A fiatal költőnő máris jelentős reprezentánsa a román lírai költészetnek és ami talán mindennél érdekesebb: német nyelven írja poémáit, mert a szülői házban ezt a nyelvet tanulta meg először. Valóságos regény ennek a fiatal leánynak életétörténete.

Már zsenge gyerek-korában költeményekkel foglalkozott atyja bukovinai birtokán. Gondtalan gyermekkorának a háboru vetett véget. A Dnyeszter mellett fekvő Berbestiben levő kastélyuk leégett. Még a leányka kedvenc kutyái is a lángok martalékai lettek. Menekülni kellett a birtokról. Szülők és gyermekek a menekülés során elvesztették egymást. A gyermekek nagynehezen menekültek erdőkön keresztül, majd napokon keresztül, félelem és nélkülözések között húzódtak meg egy erdész-kunyhóban, ahol az apjuk végül rájuk talált. Tovább kellett menekülniök és csak akkor érezték magukat biztonságban, amikor Kremsierbe érkeztek. Borzalmas élményeik voltak. Nemcsak éheztek, hanem gyilkosságoknak is szemtanui voltak. A sok szenvedés megviselte az apát, aki szívszelhüvés következtében meghalt.

Most újból kezdődött a vándorlás. Végre hosszas vándor-

dorlás és nélkülözés után a fiatal leány Krakkóba érkezett, ahol sikerült magának egzisztenciát teremteni. A fivére, aki súlyos tüdőbajban szenvedett, hamarosan szintén meghalt. Duca Cara most teljesen önálló lett. Beiratkozott a krakkói lengyel egyetemre, ahol irodalmi, történelmi és szlávisztikai előadásokat hallgatott, de emellett nem hanyagolta el a költészetet sem.

Verseiben az emberszeretet hangját ütötte meg. Ezek a költeményei Krakkóban jelentek meg és megnyitották előtte az irodalmi egyesületek kapuit. A Pen-klub krakkói látogatása alkalmával megismerkedett egy neves német kiadóval, aki tizenkét hosszabb versét könyvben ki is adta. Ennek a kötetnek címe: »Minden emberhez, aki a testvérem«. Második kötete »Emberkek« címen jelent meg, míg harmadik verseskötvét »Individuumok« címen egy cluji kiadó cég hozta ki.

Most már a bucarestii irodalmi körök is felfigyeltek a fiatal román költőnőre, aki befejezte egyetemi tanulmányait Krakkóban. Meghívták Bucarestibe, 1931-ben állami díjat kapott és

alkalma volt Mária anyakirályné előtt néhány versét felolvasni.

A koronás irónő érdeklődése bizonyára kihatással lesz Duca Cara pályája kialakulására. Megengedte ugyanis a fiatal poeta-lánynak, hogy »Királynék« című regényét dramatizálja. A szindarab már elkészült és első bemutatója Krakkóban lesz. A jövő év januárjában pedig Bucarestiben mutatják be a kétségkívül érdekes drámát. Egyébként Röbbeling, a bécsi Burg-színház igazgatója is elfogadta a darabot, amelyet a »Képek szava a drámában« című drámai ciklusba illeszt. Legutolsó verseskötete, az »Alázat órái«, teljesen elfogyott. Diszkötésben jelent meg és Stec Jenő, a híres bucarestii grafikus illusztrálta. Ezek a versei az emberszeretethez himnuszai és az alázatnak halk szavu elégiái.

Nyári angol és francia divatlapok érkeztek a „REVÜ“ SZALONBA

CSONT

elsőrendű uriszabósága

ARAD,
Str. Eminescu
15.

Fát takarít meg, ha cserépkályháit karban tartja. Szakszerű olcsó munkáért forduljon a 65 éve fennálló **BALOGH kályhagyárhoz** ARAD, Str. Cuza Vodă 50. (volt Thököly Imre ucca).

Egy női szabó

mint válóok. — Megőrült a vonalak mestere és kidobta a férjét műterméből.

(Timisoara.) Elkísértem a feleségemet a női szabóhoz. Természetesen párisi mester. Így áll a cégtábláján. És erre büszke. Erre és a goromba mívoltára. Oh, nem a nőkkel szemben goromba. És nem is a feleségemmel gorombásított, hanem velem. Azért kísértem el a feleségemet, mert beszélem magamnak, hogy értek valamit a női ruhához. Micsoda tévedés! A női ruha-tanból ekkor kaptam az első leckét. Tekintetre se méltatva engem a mester így szólt a feleségemhez:

— Nagyságos asszonyom, úgy látom, azt hiszi, hogy szabónál van. Tudja nagyságos asszony, kinél van? Egy művésznél. A művész műtermében. Téved, ha azt hiszi, hogy én mértéket veszek és azután kiszabom a ruhát. Én komponálok. Én éjszakánként nem tudok aludni, míg a nagyságos asszony nyugodtan fekszik azokon a vonalakon, amelyek miatt nem tudok aludni. Ezeket a vonalakat látom mindig magam előtt, ezeket akarom szebbé tenni, megváltoztatni, kiemelni vagy eltüntetni. Engem folyton üldöz a művészetem... Ugyebár nagyságos asszonyom, jóízűen megebédelt. Én az ebédidő alatt a Skudier-parkban sétáltam és terveztem.

Halkan köhinteni merészeltem. A ruhaszimfóniák komponistája rámförmedt:

— Szót se uram, ha szabad kérnem! Nincs joga beszélni. Ön nincs felöltözve, felesége önagysága nincs felöltözve. Én fogom önt felöltöztetni, nagyságos asszonyom. Ugye-bár abban a hitben méltóztatik ringatózni, hogy eddigelé szabómesterekkel volt dolga. Nem. Akiket foglalkoztatott, azok közönséges favágók voltak. Tessék egyszer megtekinteni a kezemet. Csak főhercegnek vagy szülész-orvosnak van ilyen keze.

Önkéntelenül elmosolyodtam. Felfortyant:

— Uram, ön talán nőorvos? Noshát ne szakítson félbe. Én több vagyok, mint ön. Én nőorvos és anatómius, művész és szabó vagyok egyszeremélyben. Az én kezeim az első mérték-vétel után többet tudnak egy hölgyről, mint tiz egyetemi tanár órákig tartó Röntgen-vizsgálat után. Máskülönben el sem tudnék készíteni valamirevaló kosztümöt?

A feleségem felpróbálta a ruhát. A komponista gyengéden felsegitette, megcirogatta, csodálta és elragadtatásában különböző indulatszavakat harsogott.

— Mester — szólalt meg a feleségem — a zsakettnek nincs hátul dragoner-pántja. Hiszen én így óhajtottam...

— A nagyságos asszony óhajtotta? — csodálkozott az olló nagymestere.

— Tegnap határozottan megmondtam magának.

— Megmondta?

— Emlékezzék vissza, kedves mester. Hiszen még szabadkozott is és azzal érvelt, hogy rosszul áll nekem.

— Ugy van. Ezt meg is mondtam, nagyságos asszonyom.

— Én pedig megrendeltem a dragonert, mert így akartam. És ma?

— Igen, nos ma?

— Mégse tette föl.

Szánakozva vonogatta a vállát az acéltü művésze, mondván:

— Tegnap éppen azt méltóztatott mondani, hogy nem akarja a dragonert. Ma így, holnap úgy. Ma dragoner nélkül, holnap dragonerrel. Ez aztán a női szeszély!

Ezután elmondotta, hogy a város egyik igen előkelő hölgye ugyanilyen szeszélyes.

— Talán ismerik is egymást a hölgyek? Nem? Majd egy alkalommal találkozhatnak itt a műtermemben. Meg kell, hogy ismerkedjenek.

A feleségemnek csepp kedve sem volt hozzá. Most már érkezettnek láttam az időt, hogy hitestársam segítségére siessek. Így szóltam:

— A ruhát egyszerűen át kell formálni. Ez nem szeszély, hanem izlés dolga.

Összetett kezekkel könyörgött, hogy ne sértegessem. Izlés? Talán neki nincs izlése? Avagy az én izlésem különb? Avagy önagyságának, aki hátul nem is láthatja magát, jobb az izlése?... Szóval: semmit sem változtat a zsaketten. Ezzel a hirnevének tartozik.

— De talán mégis a feleségemé a döntés joga.

Kérve-kért, hogy szót se szóljak többé, ha kedves az életem. Nem türi, hogy a hirnevét tönkretégyék. Elsősorban olyan férfit, aki fel sincs rendesen öltözve, nem teheti tönkre az ő hirnevét. Ezt kikértem magannak. Megragadott a kabátom gallérjánál fogva. A bivalyerős ember egyszerűen kipenderített az ajtón. A finom kezeivel.

És a feleségem? Nevetett. Szívhöl kacagott. Dragoner nélkül viseli a ruhát, amely pompásan áll rajta. Most már másvalaki kíséri. Én ugyanis elváltam tőle. A dragoner miatt. No meg azért, mert kinevetett...

Muzsaynál

 színházzal szemben
Nyári öltönyök és kabátok, Trench-coat. —

Nem gyári áru! Minden darab saját készítmény. Mielőtt bárhol vásárol keressen fel. — „Merkur“ bevásárlási könyvre 6 havi hitel.

Bélyegzőket

olcsón, jól és azonnal

készít

STAMPA

bélyegzőgyár

ARAD, a főpostával szemben

Esetek,

amelyek sohasem tűnnek ki a rendőrségi jelentésekből.

(Arad.) Hogy a rendőrségnek milyen különböző dolgokban kell a nép egyszerű gyermekeinek rendelkezésére állni, arra nézve jellemzőek azok a levelek, amelyek szinte naponta befutnak a kerületi rendőr-komiszáriátusokra. Érdekes és jellemző ez a levél:

»Tekintetes Komiszár Ur! A rendőrség sem nézheti szívesen, ha valaki segély nélkül pusztul el. Ötéves fiam néz ez elé. A gyerekek könnyeznek a szemei és vizfeje van, amit az anyósom nedves pincelakásában szerzett. Ezt megmondotta a kerületi orvos ur is. Jómagamnak nincsen lakása. Az én szüleim támogattak, amig tudtak, de most már nekik sincs semmijük. A feleségem folytonos betegeskedése mindenemet elvitte. Miután nem lakhattunk állandóan lukastetjű fáskamarában, anyát és fiát az anyósomnál helyeztem el. Arra kérem a Komiszár urat, juttasson el valamiképen néhány ócska butodarabot a pincelakásba, mert nincs is hová leülni, ha meglátogatom a családomat. Aztán arra is kérem, összeköttetése segítségével juttasson ki minket rövid időre falura, hogy ott kicsit felhizzunk. Legalább lesz mit leadni a télen. Szívességét előre köszönöm.«

Mások pénzbeli segélyt kérnek a rendőrségtől és szakállal olyanokra hivatkoznak, akikkel szemben a hatóságok könyörületesebbek voltak. Ime egy példa:

»Nagyságos rendőrkapitány Úr! Mellettem egyedülálló ember lakik, aki mindenfelől pénzt kap, de nekünk semmink sincs, csak nekem a reumatizmusom, leánykámnak az angol betegsége és feleségemnek a tüdőcsucshurutja. Mégse kapunk semmit. Én már megszoktam az éhezést a háboruban. Aztán mindig csak leves. Semmi változás. A folytonos leves furunkulust okoz. Volt benne részem a háboruban. Egyéhként is egyebet is szereztem a fronton, például sérvet, vizérgöröcsöt. Éppen ezért a legnagyobb alázattal elvárom, hogy pénzbeli segítséget kapok.«

A háborúra nagyon sokan hivatkoznak, még olyan kéregetők is, akik színét se látták lövészároknak. Néhány töredék a kolduló levelekből:

»A világháboru bizony nem volt bolha-szinház. Ezt a tek. rendőrség jobban tudja, mint én. A napi gondoktól és éhségtől elpusztulva(?) tántorgunk a bizonytalan jövő felé...« (Ilyen szépen stilizált levél ritka.)

»Tek. rendőrkapitány Ur! Se dohány (pénz), se rendes kégli (lakás), se kereset, csak egy karatyoló asszony, akinek nincs igaza, ha kitátja a száját. Éppen ezért ragadom meg a tollat. Mért éppen nekem kell mindig bebukni? Menjek koldulni vagy betörni? Egyik sem az esetem. Nincs tehetségem ahhoz, hogy koplaló-művész legyek. Segítséget kérek tehát,

amíg nem késő. Mindig tisztességes és becsületos fiu voltam, amikor a sitiből (börtönből) kijöttem. Én csak idegeneket loptam meg. Igaz, hogy gajdeszra küldtem (megölttem) két pasast, de ezt jogos felindulásban tettem és meg is érdemelték. A kettőért mindössze három mázsát (évet) kaptam. Aztán ki az oka, hogy nem melózok (dolgozom)? A rendőrség. Ha a rendőrség a gyilkosság után futni is hagy, a két pasas akkor se támadt volna fel, így se támadt fel, hogy engem lebuktattak. A fejemen tucat kés-szurás látható. Nem bántak velem valami szépen. Meg kell mindezt mondani, mert a haverek (társak) ugy tudják, hogy semmit se fogok kapni, hiszen ~~szólva~~ (büntetve) voltam. Minden csak luft, amíg korog a gyomor. Kérek egy kis pénzmagot...

A társaságok krémje

jött, látták, használják és — győzött!

(Arad.) Az a sok ember, aki rekkenő hőségben megfordul a strandon, okvetlen megnézi a Nivea-krém hatalmas reklám dobozát. Olyan izléses ez a reklám, ugyszintén a hirdetőoszlopok plakátjairól nevető leány, hogy az embernek okvetlenül meg kell néznie és így akarva nem akarva ráirányul a figyelem erre a világmárkára, amely mindössze néhány éve van Romániában és máris meghódította az itteni piacot is.

A Nivea-gyártmányok külföldön már régen a legismertebbek, legkeresettebbek és legkedveltebbek. Romániába csak 1925-ben kerültek igen érdekes körülmények között. Egy szerény megjelenésű, okos, intelligens és biztos fellépésű német fiatalember, *Ottó Schwarz* érkezett Timisoarára és a maga számára kis helyet kért a timisoarai Gea Krayér irodájában, hogy dolgozhassék. Addig a Gea Krayér képviselte a Nivea-gyárat Romániában.

Ottó Schwarz nagy ambícióval és szervezőképességgel, kellő szakértelemmel és felkészültséggel kezdte meg a munkát. Személyesen vitte cége gyártmányait városról-városra és maga helyezte el azokat a kereskedőknél. Igaz ugyan, hogy rokonszenves egyénisége is hozzájárult a piac meghódításához, de a kereskedők mégis hamarosan rájöttek, hogy

olyan hézagpótló cikkel gyarapítják raktárkészleteiket, amelyet eddig kerestek ugyan náluk, de nem szolgálhattak vele, mert nem volt raktáron.

A Nivea-vállalat tehát jól megválasztotta azt, akit Romániába küldött, hogy felvegye a harcot olyan konkurenciával, amely — ha nagy reklámmal dolgozik is —

gyártmányaiban sohase tudta beváltani nagyhangu ígéreteit.

A Nivea is hatalmas reklámmal dolgozik. Talán vezet is

ezen a téren. Sokat áldoz reklámra, amely izléses és művészi kivitelű.

Hirdetett gyártmányaiban valóban olyat produkál, ami minden versenyen felüláll.

Ma már világmárkát jelentenek a Nivea-preparátumok, tapasztok, így elsősorban a *Leuco-plast* és a *Hansa-plast*, amelyek nemcsak egészségügyi intézmények számára pótolhatatlanok, hanem gyógykezelésnél is nélkülözhetetlenek. Ugy ezek, mint általában minden Nivea-gyártmány,

nemcsak kozmetikai szerek, hanem gyógyítószeresek, tehát gyógykenőcsök és gyógytapaszok is.

Hogy néhány év alatt milyen nagy erkölcsi sikert ért el Romániában a Nivea, erre nézve legjellemzőbb az a tény, hogy június 10-én, amikor Brasovban ünnepélyesen felavatták a Nivea-gyár megnagyobbított üzenét, amelynek

berendezése valósággal a technika csodája,

ugy a droguista-, mint a gyógyszerész-szövetség nagyszámu résztvevővel képviseltette magát.

A Nivea-gyártmányok között első helyen a Nivea-crém áll. A kék és fehér színű dobozok és tubusok ma már közkedveltségnek örvendenek. A krém olyan anyagokat tartalmaz, amelyek a bőr kémiai összetételével azonosak, tehát táplálják az egészséges bőrt, viszont a beteg bőrt gyógyítják. Azért örvend közkedveltségnek, mert állandóan üdén és frissen tartja a bőrt. Ez az egyetlen krém, amely a valódi *Eucerint* tartalmazza, amivel

semmilyen hasonló gyártmány sem dicsekedhet.

Hiresek a Nivea-gyermekpreparátumok, fogkrém, hajviz stb.

Ezek a gyártmányok ma már nagyon elterjedtek Romániában, valósággal meghódították a piacot. Szakkörök is elismerik ezt, ami elsősorban a gyártmányok kitünő minőségének tulajdonítható, de főként — mint már említettük — Ottó Schwarz ügyvezető igazgatónak, aki ma már ugyszólván páholyból dirigálja azt a nagyszerű vezérkart, amely a Nivea-gyártmányok plaszirozását végzi, ami ma már nem nehéz feladat, miután a vezér maga harcolta ki a sikert, amiben a kitünő adminisztratív és üzemi személyzet is osztozik.

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos
nyugta ellenében — csak fényképes igazol-
vánnyal rendelkező kiadóhivatali megbizot-
taink vannak feljogosítva.

Műjég állandóan REUSZ jéggyárban

Egy „schlagfertig“

timisoarai fogorvos ellen pert vesztett egy „magához térített“ paciens.

(Timisoara.) Furesa pörben mondott ítéletet az itteni járásbiróság. A vádlott egy ismert fogorvos, a főmagánvádló egy vidéki gazdálkodó. Igen érdekesek a nem mindennapi pör előzményei.

J. János vidéki gazdálkodónak megfájdult a foga. Sokat szenvedett, mégse mert fogorvoshoz menni. Végre ismerősei unszolására rászánta magát, hogy bemegy Timisoarára és kihuzatja a fájos fogat. Elég bátran viselkedett a fogorvosi rendelőben, még a műtőszékben is. Csak akkor érte utol az emberi gyengeség, amikor a fogorvos kihuzta a gonosz fogat. A mi emberünk egész egyszerűen elájult. A fogorvos szépen letette a foghuzót, az ártalmatlanná tett fogat és minden további nélkül

jobbról is, balról is lekent egy hatalmas pofont a páciensnek

aki ennek hatásaként szépen magához tért.

A következmények mindkét félre nézve kellemetlenek voltak. A fogorvosnak nem sikerült a gazdát meggyőzni arról, hogy ájulás ellen leghathatósabb szer a pofon. A páciens ezzel szemben azt az álláspontot foglalta el, hogy egy pohár hideg víz is ugyanazt a hatást érte volna el. Miután a dolgot nem tudták közös nevezőre hozni, a gazda eltávozott, hogy vissza ne térjen többé. Ami érthető is, hiszen senki sem boldog kitenni magát annak a veszélynek, hogy ha már kihuzzák a fogát, még pofont is kapjon ráadásul. E naptól kezdve

a gazdálkodó a fogorvosok legádázabb ellensége lett,

annál is inkább, mert ráadásul foghuszgyulladását kapott. Két hónapig alig tudott enni és lefogyott. Az egyetlen dolog, a mit lenyelt, a fogorvos elleni tehetetlen düh volt. Végül is könnyü testisértés miatt feljelentette a fogorvost a timisoarai büntető járásbiróságon.

A bíró azonban nem sujtott le a törvény kérlelhetetlen szigorúságával a pofozkodó fogorvosra, mint ahogy a főmagánvádló elvárta. A bíró megértéssel viseltette a fogorvos pofozkodó módszere iránt. Ugytalálta, hogy

az orvos nem lépte túl hivatása hatáskörét, amikor pofonokkal térítette magához az ájultat már csak azért sem, mert a pofon, mint az önkivületi állapot megszüntetője nem tartozik a ritkaságok közé.

Végül megállapította az orvos jóhiszeműségét és felmentette a vádlottat.

A gazdálkodó most kártérítést követelt az elégtelen kezelésért és ennek kellemetlen következményei miatt. De ezzel is elutasították azzal az indoklással, hogy ő maga hagyta ott a fogorvost és így nem adott neki alkalmat a kezelés folytatására. Valószínű, hogy urambátyámnak nincs többé fogfájása. Az egyetlen komisz fog a következőket eredményezte: két pofont, két hónapi kínládást, alapos testi fogyatkozást és tetemes perköltséget.

Nem hinném, hogy ez a nyilvánosságra került eset valami megnyugtatóan fog hatni a fogfájásban szenvedő emberiségre.

Aradi uriasszonyok

---

nyilatkoznak a divatról

(Arad.) Hogy a divatnak mily hatalma van a nők fölött, az legjobban abból tűnik ki, hogy a divat diktátuma minden körülmények között változatlan és hozzáférhetetlen marad. Olyan nők, akiket egyéb dolgokban semmi körülmények között sem lehet befolyásolni és felfogásukat körömszakadtáig védeni tudják, vakon alávetik magukat a divat parancsainak és így igazán nem lehet tudni, vajjon az uralkodó divat tényleg megfelel-e az általános izlésnek? Ezt a kérdést igyekszünk megfejteni néhány aradi uriasszony véleményével. Kérdésünk ez: Hogyan tetszik önnek a mai divat?

Egy igen komoly aradi uriasszony a következőket válaszolta:

— Mi asszonyok azt követeljük a divattól, hogy olyan ruhával szolgáljon nekünk, amely jól is áll nekünk. A mai divat néhány kisebb kisiklást leszámítva általában megfelel ennek a kívánalomnak. Így például, kárhoztatom a mostani uniformizált kalapdivatot, amely nincsen tekintettel annak a nőnek az arcára, aki a kalapot hordja. Kizártnak tartom, hogy minden nőnek jól áll az arcból félrecsapott kalap. A sokszor groteszkül ható uniformisszerű kalapviselést egy kis egyéni izléssel enyhíteni lehetne. Eppen ily nevelésesen hatnak a kiszélesített sarkos vállak, amiket természet és testtartásra való tekintet nélkül rákényszerítenek a nőkre. Ezzel szemben igen tetszik nekem a hosszú uszályos estélyi ruha a mély hátkivágással, amely egész új szint és hangulatot visz a bál ruhák tömkelegébe. Szépnek és izlésesnek tartom a legyező használatát is. A divatnak a nőiességhez való visszatérése abban is láthatóvá válik, hogy a hölgyek megnövesztik a hajukat és este virágdiszt is viselnek. Általánosságban örvendek az új női stílusnak, illetve annak, hogy a divat kezd visszatérni a nőiességhez. Ez a stílus a legtöbb esetben sokkal inkább felel meg nekünk, mint az eddigi fiús stílus. Jobban is illik mostani életünkbe, mint az utóbbi évek férfias iránya a divatban.

Egy ismert társaságbeli hölgy ezeket mondta az Erdélyi Élet munkatársának:

— A kérdés csodálkozásra készítet. Általánosságban a divat olyan ámokfutás, amely alól egyetlen nő sem vonhatja ki magát. A mai divatot már csak azért is szépnek tartom, mert a női egyéniséget inkább érvényre juttatja. Az utóbbi évek szigorú és sarkos vonalai, amelyeket még érdemen felül eltuloztak is, nőietlenül hatottak és nem voltak szépnek nevezhetők. Így sohasem nyerte meg tetszésemet a férfias bubifrizura. Igazán örvendek neki, hogy ismét a félhosszu haj a divat, amelyet illatos loknikban a fej köré csavarva

viselnek. Az estélyi ruha stilusa, amely kerül minden zsufolt-ságot, puha és hullámos vonalaival éppen kedvemre való. Egész sereg apróbb dolgot egyenesen elragadónak tartok, így például estélyen fejdíadém viselését, ami viselőjének ünnepeles, fejedelmi külsőt ad. Ellenben nem tetszik az estélyi ruha dekoltázsa, amely a hátat indokolatlanul mezteletlenül hagyja, míg a mellen alig van valami kivágás. Véleményem szerint ez nem is szép és nem is előnyös. Egyébként minden divatnak megvannak a maga előnyei és hátrányai és a szépség fogalma nagyon is relatív, mint minden a világon. Minden nő maga hivatott rá, hogy megállapítsa, mi való neki, mi nem.

Egy bájos szőke asszony így nyilatkozott:

— A mai divatban elsősorban a számlák nagyságát találom kivetnivalónak. Ezt különben is minden divatnál kifogásolom. Ami már most magát a divatot illeti, hát kereken kijelentem, hogy állást foglalok a hosszú ruha ellen és megmaradok a rövid szoknya mellett. A rövid szoknya kiméletlenül kitarja azt, amit a hosszú ruha kegyesen eltakar. A rövid ruha becsületesebb és jó megjelenésű nő számára illendőbb is. Nem tetszik nekem a magas fűző sem, amelyet a mai divat annyira favorizál, mert csak látszat-puritánizmust leplez. Ellenben igen csinosnak tartom a szoknyán a kacér nyílást, amely bizonyos szükségszerű pikantériát kölcsönöz az öltözéknek. Az estélyi ruha mély hátsó dekoltázsa az idej farsangon azt fogja jelölni, hogy a férfiak nem a nők szemébe fognak tekinteni, hanem mélyen a hátukba fognak nézni.

A művész felesége ezt a véleményt adta le:

— Mint művészember felesége már szokás szerint is művészi szempontból nézek minden kérdést. Arra a kérdésre is, hogy miként tetszik a mai divat, csakis művészi szempontból mondhatok véleményt. A természet a nőt különbözőknek alkotja meg, de a divat valamennyit egyformává csinálja. Nem lehet tagadni, hogy voltak olyan divatok, amelyek a nőiességet előtérbe tölték, minket nőket vonzóbbakká és kívánatosabbakká tettek. Csak gondoljunk a 18. és 19. századok különböző divatstilusaira. És mégis meg lehetünk elégedve a mai divat vonalvezetésével, főként ha összehasonlítjuk közvetlen elődeivel. Tulzások mindenkor és mindenütt kárhozzátandók. Ha megszabadulunk ezektől, akkor felismerhető a mai divat tendenciája: a jóakarát, hogy izléses és célszerű ruházattal szolgáljon a ma nőjének. A luxusruháknál is észlelhető ez a tendencia. Az estélyi ruha eleje alázatosan ártatlan a nyakig tartó takartságban, míg a háton igen mély a dekoltázs. Ez igazán tréfás ötlet, amely éppen beleillik a mai kor szellemébe.

Hirdessen az

ERDÉLYI ÉLET-ben!

Fantasztikus

honoráriumok uralkodnak még mindig a filmvilágban

(Arad.) Nincs az a művészeti ág, amelynél a honoráriumok annyira szembetűnően aránytalanok lennének, mint amilyenek a film-szakmában. Így például Eugen O'Neill, a világhírű amerikai drámaíró egyik új filmdarabjáért a Metro—Goldwyn—Mayer társaságtól nem kevesebb, mint 75 ezer dollár (nyolc millió leinél több) tiszteletdíjat kapott. Ugyanezt a honoráriumot fizette a Paramount egy darab filmesítési jogáért, amelyet a Broodway egyik színházában óriási sikerrel játszottak az elmúlt szezonban. A newyorki Radio—Film-társaság a Roberta című darabért 65 ezer dollárt (hét millió leit) fizetett. A Paramount a »She loves me not« című darabért írói honorárium címen ugyancsak 65 ezer dollárt irányzott elő. A Metro—Goldwyn—Mayer-cég a »Men in white« című darabért 45 ezer dollárt fizetett, míg az »Egy kalap, egy keztyű, egy köpeny« című darabért, amely nem is aratott nagy sikert (mindössze három hétig volt műsoron a Broodwayn) a Radio—Film mindössze 17 ezer dollárt fizetett. Egy lengyel szindarabért, amelyet Newyorkban »Doktor Momi« címen minimális sikerrel játszottak a Warner Brothers-cég 10 ezer dollárt adott, viszont a Paramount a »Morder at vamties« című szindarabért 35 ezer dollárt adott, ugyancsak ennyit fizettek Warnerék a »Big Hearted Herbert« és »The dark tower« című darabokért.

Az amerikai színházi vállalkozók rendszerint érdekelve vannak a színpadjukon színrekerülő darab filmjogában. Ennek tudható be, hogy olyan szerzők, akik szindarabjuk filmesítési jogát még a newyorki Broadway-premier előtt eladják, ezáltal műviket az amerikai színházi piac számára vagy egészen vagy részben értéktelenné teszik. Az elmúlt színházi szezonban a Broadway színházaiban 126 szindarabot mutattak be, amelyekből mindössze 14 aratott igazi sikert. Ez tíz százaléknál valamivel több. Közepes sikert csak 16 esetben lehetett elkönyvelni, ami körülbelül 13 százalék, míg 96 esetben a szó valódi értelmében vett bukásról van szó. A bemutatott 126 szindarab közül mindössze 21 felelt meg az amerikai filmpiacnak, miután nem minden színpadi siker egyuttal filmsikert is rejt magában. A 21 szindarabért az amerikai filmvállalkozók összesen 807.500 dollárt (több mint 86 millió leit) fizettek a szerzőknek. Természetesen egy-egy filmdarabba sokkal többet fektetnek be. Ezek az összegek csupán az írói tiszteletdíjak. De azért ne tessék azt gondolni, hogy ezek a hatalmas summák teljes egészükben a szerzők zsebébe folynak. Az amerikai színpadi szerző és manager között megkötött szerződés értelmében a színigazgató 50 százalék erejéig részesedik a szindarab filmjogának értékesítésében. Az ame-

rikai színigazgató bizonyos mértékig haszonélvező társ a nála bemutatott és sikerre vitt szindarabok európai jövedelmében.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a berlini filmgyárak legfeljebb 3000 márka honoráriumot fizetnek egy darab filmjogáért, nem is beszélve a magyar gyárak néhány százpengős honoráriumáról, fogalmat lehet alkotni arról, mennyivel szerencsésebbek az amerikai szinpadai szerzők, mint az európaiak.

Rendelet készül

az idegen reklámok adóztatásáról.

(Arad.) A pénzügyminiszteriumban olyan rendelet módosításán dolgoznak, amely régen vajdó kérdést fog megoldani. A cégtábla-adóról van ugyanis szó. Ez eddig nem volt országosan szabályozva, mint a külföldi államokban, hanem az egyes városok szabályrendeletei intézkedtek ennek az adónak kivetéséről és behajtásáról. Az új városi szabályrendelet ugy szól majd, hogy

minden köztelekről látható idegen reklám, reklámtábla vagy tárgy bármely nagyságban, akár pléhből, üvegből vagy kartonból van, városi bérlemény tárgyát képezi és ezenkívül állami illeték alá esik.

Ennek értelmében tehát kereskedők vagy kereskedelmi vállalatok csak üzleteik, illetve vállalataik

kirakatainak keretein belül helyezhetik el reklámjaikat.

De már X kereskedő például nem helyezhet el a szomszéd ház tetején vagy tűzfalán semmilyen reklámot anélkül, hogy a megfelelő adót utána le ne fizesse. Nem helyezheti el például Y kávégyár vagy Z cipősarok-gyár vállalatának reklámját egy kereskedés kirakatain kívül, legyen az nagyobb vagy kisebb reklámtábla vagy tárgy. A rendelet ellen vétők igen súlyos pénzbírságnak teszik ki magukat.

Beszélggettünk egy ismert pénzügyi szakemberrel, aki csak azon csodálkozott, hogy az egyöntetű rendelet nem született meg régebben, hiszen már majdnem minden más országban átment a köztudatba ez a reklám-adó. Bizonyára lesznek olyanok, akik az első időben kitérnek előle. De ha a városok nehéz anyagi helyzetére gondolunk és ez az adó lényeges bevételt jelent, csak érthető, hogy a pénzügyminiszteriumban megoldják ezt a kérdést. Nem jelent ez a hirdetőkre nagy anyagi megterhelést. Az a nagy vállalat ugyanis, amely száz ezreket, esetleg milliót is költ reklámra, könnyen beveheti költségvetésébe ezt a tételt, mert az ilyen nyílt reklámlehetőségek a legjobbak, legcélravezetőbbek és legolcsóbbak. Az ilyen reklám minden időben a közönség szemei előtt van és így a hirdetett gyártmány akaratlanul is belemegy a köztudatba.

Az Erdélyi Elet

hangszórója két ariasszony csevegését közvetíti egy szalón sarkából

(Arad.) Nagybbr társaságban voltam. Miután a sok tires fecsegés untatott, visszahuzódtam a kertre vezető verandára, ahol széles levelü páma tövében megpihenni szerettem volna. A pihenés csnpán néhány percig tartott. Két urhölgy telepedt le nem messze tőlem, természetes tehát, hogy vége volt a nyugalomnak. Eleinte a gyermeknevelésről folyt a diskurzus, azután álcapott érdekesebb témakörbe. Igyekszem lehetőleg szószertint visszaadni a tanulságos párbeszédet, amelyet az ügyvédné és mérnökne folytattak. Ime:

Ügyvédné: Egy dologban mindig hajótörést szenvedek és ez nem is oly csekélység. Itt valami nincs rendjén.

Mérnökne: Mi az?

Ügyvédné: Voltaképen semmiség és végre semmiség. A dolog abban áll, hogy eddig még sohasem tudtam elérni azt, hogy ha a cselédem eltör egy tárgyért, így szóljon hozzám: »Nagyságos asszony, ne tesson haragudni, de eltörtöm egy tárgyért«. Pedig nem szoktam sohasse leszidni. Ha valami rossz fát tesz a tüzre, akkor igenis megdorgálom, viszont, ha szánjábanja tettét, akkor meg is vigasztalom. Csakhogy az utóbbira vajmi ritkán kerül a sor, pedig nagyon szeretnék vigaszt nyújtani. A bérből is csak gyakor: ismétlődés esetén eszközlök levonásokat vagy trakkorokot, ha és természetesen a szándékosságot. Hallgassd meg drágám ezt az esetet. A napokban Mari mellett álltam a konyhában. Mari merő rosszakaratból forró vizet öntött egy vékony porcelláncsészébe, amelyet igen kedveltem. A csésze természetesen megrepedt. Máskor, noha előre figyelmeztettem rá, Mari szándékosan anynyira megrakta a felszolgáló tálcát, hogy a tetejéről egy porcelláncsésze leesett és darabokra tört. Ezért csak nem érdemet külön dicséretet az a vacak lány. Ha becsületézés lenne benne, akkor önként megtértené a kárt vagy legalább felajánlaná a kártérítést.

Mérnökne: Érdekes, a legtöbb emberből hiányzik a becsületézés, hogy az okozott kárt helyrehozza. Akárhány bárátnómmal erről a kérdéstről beszéltem, valamennyi azt tapasztalta, hogy az eltört porcellán egész egyszerűen eltűnik. Egy szép napon belép az ember az uriszobába, ahol a meiszszeni porcellán-Apolló lefejezve áll a helyén. Mindenki a legártatlanabb arccal közeledik és távolodik a fejnélküli Apollótól, aki még csak nem is mutatthat rá a gyilkosra. Ki fejezte hát le? Senki. Mindenki a vállát vonogatja, amiből arra lehet következtetni, hogy a másolók hasonló természetü kérdésünkre már gorgomba lesz a válasz.

Ügyvédné: Egy van ez. Képzeld csak, a multkor a szalónba lépek. Mit látok? Egyik értékes vázám széle le van törve. Mari, kedves Mari, mondom a lánynak, ezt csak maga tehette, amikor reggel friss vizet adott a szegfűknek. Igazán

nem is haragudtam volna magára, Mari lelkem, ha beköpp hozzá és jelenti, hogy egy kis baleset történt a zongorán álló vázával. Hát nem gondolja, Mari fiam, hogy nem valami kellemes dolog, ha minden héten elpusztul valami, teszem egy csésze megrepedt vagy leesik a füle. A multkor a hamutálca tört el. Senki sem volt. A kárnak nem akadt gazdája. Már senkiben sem bízhatom. Mari hidegen nézett rajtam végig, majd így szól: »Nagyságos asszony, még időm sem volt ma, hogy friss vizet adjak a szegfűknek. Igazán sajnálom. Tegnap maga a kisasszony tette vízbe a virágokat és aztán később a fiatalúr egyedül zongorázott a szobában. Ezt biztosan tudom.« Hát ez igazán arcátlanlás volt. De hát mit szólhattam volna. Talán mégse Mari volt. Arról nem is beszélék, hogy a leányom vagy a fiam okozták volna a kárt és hallgattak volna róla.

Mérvőkné: Hát igen, kedvesem, a legborzasztóbb, ha a felelősséget valaki elhárítja magától. Ez igazi cseléd-vonás.

Ezzel befejeződött a párbeszéd. Az ügyvédné visszament a szalónba, a mérvőkné szemére illesztette lornyonját és a kertbe nézve néhány lépést tett. Egyszerre csörömpölést hallottam. A terracotta-szamár darabokra törve hevert szanaszét. (A mérvőkné hirtelen eltűnt. Én is kerekét oldottam. Uzsonna után a vendégek körülállták a darabokra tört szamarat. A mérvőkné megjegyezte:

— Persze a tettes nem jelentkezik, hogy megtérítse a kárt. Igazi cseléd-vonás.

Az Universal filmgyár európai üzeme Berlinből Bécsbe költözik. Több mint 25 éve, hogy Karl Lämmle Németországból kivándorolt Amerikába, ahol 2000 dollár tőkével megalapította az *Universal Pictures* filmvállalatot, a melynek most Lämmle az elnöke és amely a három leghatalmasabb filmvállalat között áll. Lämmle most Bécsben tartózkodik, ahol aziránt tudakolódzik, vajjon kifizetődnek-e az *Universal* európai produkcióját, amelynek központja eddig Berlinben volt, Bécsbe helyezni? A filmkirály ezeket mondotta:

— Megkíséreljük, hogy még többet produkáljunk, mint eddig. Talán lehetséges lesz, hogy egész németnyelvű produkciónkat Bécsben állítsuk elő. Ezeket a kérdéseket azonban csak karlsbadi kurám alatt fogom megbeszélni európai képviselőimmel. Abból, amit eddig Bécsben készítettünk, csupán a *Csibit* ismerem Gaál Franciskával. Mondhatom: nagyon tetszett. Ez a film, de egyébként maga Gaál Franciska is éppen Amerikának való. Csak az a baj, hogy Franciska még nem tud angolul. Ha majd az angol nyelvet ugyanazzal a magyaros akcentussal fogja beszélni, mint a németet, Amerikában ugyanugy fog tetszeni, mint a német nyelvterületeken. Egy új magyar filmszallagot is bemutatnak, *Fodor* kisasszonyt, aki a bécsi filmversenyen az első díjat nyerte. Hozzájártam, hogy leszerződtessek az *Universal*hoz.

Ezeket a híres film-producert a bécsi Sascha—Vita-ateliérben mondotta el az Erdélyi Élét bécsi tudósítójának.

A mérgecsirák

**milliárdjait szívjuk magunkba
séta közben, - mondja a vá-
rosi főorvos.**

(Arad.) Alkonyatkor, amikor a nyári korzón végigdübörög a város autó-locsolója, olyan por kavarog a fák között, hogy messziről sűrű füstnek látszik. Hogy mennyire káros ez a vastag por az emberek egészségére, az közismert dolog. De gazdasági értékeket is elpusztít.

Nem minden por jelent egyúttal veszedelmet is. Például a kvarctartalmu por a tüdő legveszedelmesebb ellensége, ezzel szemben a szénpor alig jelent veszélyt. Sokkal veszedelmesebbek azok az elemek, amelyek elkeverednek a porból, elsősorban a baktériumok. Az amerikai *Mallon*-intézet jelentése szerint Pennsylvania államban a por évente fejenként 5400 leinyi kárt okoz. Igen érdekes például a jelentésnek az a része, amely például Pittsburg szénhasználatáról és ennek következményeiről szól. Kiderül, hogy ennek az ipari városnak kéményei naponta 330 vaggón kormot és port köpnek a levegőbe. De ez még meglehetősen kedvező helyzet. Hamburgban sokkal kedvezőtlenebbek a viszonyok. A rekordot ezen a téren London tartja hihedti ködével. Szinte megrémülünk, — mondja a főorvos — ha megtudjuk, hogy szőnyegek porolása alkalmával minden grammnyi porban kétmillió mérgecsira rejtőzik.

Most már van olyan centrifugális készülék, amely tisztított, portalanitott szükséghez képest melegített, lehűtött vagy nedvesített levegőt vezetnek be valamely helyiségbe. Ez a rendszer főként az Egyesült Államokban, Németországban és Oroszországban lett otthonos. Newyork felhőkarcolói, Magni-

togors hatalmas géptermei és a német birodalom számtalan középülete hirdeti ennek a rendszernek előnyeit, amelyeket már filmen is bemutatnak. Persze az ilyen rendszer bevezetése hatalmas összegeket igényel. Egy mozi például, amely 1500 személyt fogad be, 20 ezer márkát fizetett egy ilyen készülékért, amelynek üzemi kiadása további évi 8 ezer márká. Ez a mozi évente félmillió jegyet ad el, egy jegyre tehát alig jut két Pfening, ami alig számbajöhető megterhelés. Tekintetbe véve azt, hogy a készülék üzembehelyezése óta a mozi látogatottsága megnövekedett és így kereskedelmileg indokolt volt a készülék beszerzése.

Kórházak, iskolák, színházak, gyülestermek szinte megkövetelik a higiénikus szellőztetést. Olyan üzemekben, ahol gépeket, motorokat használnak, gazdasági szempontból is előnyös ilyen készülék építése. Motorokkal történt számtalan kísérlet igazolja ezt. Ha az energia-termelő készülék elé néhány levegőszűrőt kapcsolnak be, nemcsak az energia-termelő élettartama növekszik, de a teljesítményben sem észlelhető csökkenés.

A por tehát ugy egészségügyi szempontból, mint gazdasági tekintetben sokkal nagyobb szerepet játszik, mint gondoljuk. A közegészség és közgazdaság megkövetelik azt, hogy nálunk is foglalkozzanak ezzel a problémával, ahogy más országokban már megtörtént. Igaz, hogy sok pénzbe kerül, de a kiadás busásan megtérül.

Minden közönségnek

olyan színháza van, amilyent megérdemel

(Arad.) Színházról lévén szó kötelező az őszinteség. A színház ma már nem az, ami valamikor volt. A színház, a mely ma üzlet, csupán arra alapítja létét, hogy szórakoztasson. Tisztelet a kivételnek, amely nincs, bár a mai színház jelszava inkább: tisztelet a bevételnek, amely szintén nincs. De sok egyéb nincs és ebből a sok hiányzó egyébből adódik a mai színház minden baja.

Valamikor az emberek azért jártak színházba, hogy ott megteljenek valami többlettel, amit a mindennapi élet nem nyújthatott. A közönség teljesen belemerülhetett az élménybe, amelyet a színpadon lepergő esemény nyújtott. Ez az esemény művészi formában és művészi eszközökkel jelentkezett. Ez volt a színháznak egyik nagy tényezője és életerejje. Az ilyen színháznak nagy a szociális határa és minden más művészetnél jobban felemelő az ereje a tömegekre. Ma is

ilyen lehetne a színház, ha lelkiismeretes és becsületes, no meg tehetséges lenne a színház-vezetés és ha a közönség is jóindulatu, művelt és komoly lenne.

Mert a színházat nem a színház csinálja. Nem kizárólag a színház csinálja, hanem a közönség is. És ha áll az az igazság, hogy ~~Csak ilyen Canszínház, olyan általános közönsége~~ — sokkal inkább fennáll az, hogy

amilyen a közönség, olyan a színház.

A színház nem egyéb, mint üzleti vállalat és hiába akar adni drámát, amikor a közönség revüt akar. Arra a kérdésre, hogy hol rejlik a színház lezüllésének oka, a közönségben-e vagy magában a színházban, bajos lenne megfelelni. Csupán annak megállapítására kell szorítkoznunk, hogy a színház nem az, aminek lennie kellene.

Érdemes lenne még a színészekről is megemlékezni, már mint azokról a jobb sorsra érdemes művészberekről, akik kénytelenek megalkudni az adott helyzettel és elraktározhatják művészetüket a lomtárba, hogy komédiázhassanak. Mert ma komédiás kell legyen a színész, mert csak így kap szerződést és így jut a falat száraz kenyérhez, ha ugyan hozzájut, ha a direktora adós nem marad a fizetésével. A színésztől majd egy más alkalommal. De beszélni fogunk az üzleti tőke nélkül vállalkozó és végül senkinek sem fizető színházgazdáról is.

— Minden cikkért írója felel. — Az „Erdélyi Élet“ hasábjain helyet talál minden közérdekű esemény. Belső és külső munkatársaink mindenről az igazat és csak az igazat írják. — Nem igazat írni nem szabad.

Mindenről mindenkinek

Egy öreg könyvmoly emlékei a történelem, irodalom, művészet és a humor örökéletű birodalmából. Az „Erdélyi Élet“ eredeti rovata.

Boncasztalra fektették az álmok világát

(Oradea.) Az új korszak embere megszokta, hogy a tudomány kiméletlenül rombolja az illuziókat. Az utolsó évtizedekben bonckése alá vette a lelki világnak azt a részét is, amely mindaddig a poézis és babona játékos területe volt: *az álmok világát*. Ugy harminc évvel ezelőtt Freud fogott ennek a bonyolult és sokszor fantasztikusan kusza világnak a kutatásához, de csak a lelki elemzés (pszichoanalízis) módszereivel. S miután néhány izben, sőt talán sok esetben szexuális vágyakban találta meg az álmok rugóit, elkövette azt a hibát, hogy az álomélet legfőbb mozgatójának a szexualitást tette meg.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Kísérleti álmok kutatás.

Már jó néhány év előtt rákerült a sor arra, hogy az álomvilágra is alkalmazzák a természettudományi kutatás legeredményesebb módszerét: a kísérletezést. Ennek lényege az, hogy a kísérletező nem vár arra, amíg egy jelenség magától mutatkozik, hogy aztán megfigyelhesse, hanem ő maga idézi elő a jelenséget, aminek még az az előnye is van, hogy különféle beavatkozásokkal módosíthatja és irányíthatja a lefolyását s így ellenőrizheti és biztosabbá teheti az eredményeket.

Az álmok világával folytatott első ilyen kísérletezések ugy történtek, hogy természetes

alvó állapotban lévő emberekre különféle külső ingereket gyakoroltak,

s a felébredt emberrel elbeszéltették, hogy mit álmodott. Így megtudták, hogy például a közelében megszólaltatott hangszer milyen álmot váltott ki.

Igy is elég szép eredményekhez jutottak, de egy D. B. Klein nevű texasi egyetemi tanár más irányba terelve ezt a kísérleti kutatást, jelentékeny lépéssel vitte előre a dolgot. Az ő ujtása abban áll, hogy nem a természetes alvó állapotban kísérletez, hanem

hipnózissal mesterséges alvást idéz elő,

az eközben jelentkező álmot külső beavatkozással irányítja — más szóval:

mesterségesen előidézett álmokkal igyekszik megfejteti az álom-lélektan titkait.

A kísérleteket a tanítványaival végezte, akiket hipnotikus álomba merített, aztán a mindenkori kísérleti személyt föl-szólitotta, hogy figyeljen az álmára és majd pontosan mondja el, ha befejeződött. Ez a legtöbb esetben sikerült is. Az elmondott álmot gyorsíró jegyezte. Ha a kísérleti személy elaludt, mindig valami külső inger engedett ráhatni: zajt, szagot, tapintásingert, olykor szóbeli parancsot. Az inger alkalmazásától kezdve, egészen az álom elmondásáig, stopperórával jegyezték az egyes mozzanatokat. Ime néhány példa:

Az elaltatott személy füléhez zengő hangvillát tartanak: az illető azt álmodja, hogy zugó-berregő hadirepülőgépeket lát. (A kísérleti személy nem volt katona, tehát alighanem hangosfilmen látott és hallott hasonló jelenetet).

Érdekesek a tapintásinger által kiváltott mesterséges álmok. Az elaltatott diáknál a jobbkéz hátát háromszor gyengéden megcsipik finom csipesszel. A diák azt álmodja, hogy egy lyukból patkány buvik elő és háromszor megharapja. »Milyen színű volt a patkány? — kérdi tőle a tanár. — »Fekete volt«. — »Mit csinált maga, mikor a patkány megharapta?« — »Ijedtemben fölsikoltottam és elkaptam a kezemet, amire a patkány visszabújt a lyukába.« — A valóság pedig az, hogy a diák a kísérlet folyamán meg sem mozdította a kezét és nem is kiáltott.

Ugyanaz az inger egyes személyeknél más és más tartalmu álmot vált ki, az illetők hajlamainak és régebbi élményeinek megfelelően. Így több kísérleti személynél puha szövettel simogatták a kéz bőrét. Erre az egyik azt álmodta, hogy téhen nyaldossa kezét (ez a diák farmon nőtt fel). A másik ezt álmodta: »Kórházban feküdtem, ahol a barátnőm meglátogatott. Mellém ült, megfogta a kezemet és megsimogatta.« A harmadik azt álmodta, hogy egy nagy bolyhoszőrű kutya simul a kezéhez.

Ha alvás közben hideg tárggyal érintik a bőrt, akkor többnyire hó és jég az álom tárgya. Egy diák homlokához hideg fémet érintettek, mire azt álmodta, hogy egész nap havazott és ő hőembert épített.

Ha parfümöt tartottak a kísérleti személy orra alá, akkor azt álmodta, hogy a nagymamája kertjében van és virágot szed. A másiknak orra alá kátrányt tartottak; azt álmodta (orvosnövendék volt), hogy kórházban van, ahol éppen altásos előkészületeket végeznek az operációhoz.

Gyakran álmodjuk, hogy valahonnan leesünk. Klein tanár kísérletileg igyekezett megtudni, hogy mi váltja ki az álomban ezt az esésérzést. Mesterséges ingerek alkalmazásával sikerült is létrehozni ilyen esés-álmot. A kísérletet egy diákleánnyal végezte, aki nem tudott a kísérlet céljáról. Elaltatás után pamlagra fektették, feje párnán nyugodott. Most a bo-

kái fölött hirtelen lenyomták a rugalmas pamlagot, úgy, hogy a lábai egy pillanatra mélyebb helyzetbe kerültek. Az eredmény az volt, hogy valóban mélybezuhanásról álmódott. Ezt a kísérletet tizenegyszer ismételték meg másokkal is, mindig ugyanazzal az eredménnyel. (Az olvasó ezután tudja majd, hogy ha esésről álmodik, ezt az idézte elő, hogy a párna kicsuszott a feje alól, vagy hánykolódás közben a derék aljnak egy mélyedésébe csuszott bele.

Klein tanár ezeknél bonyolultabb kísérleteket is végzett. Azt a kérdést tette föl, vajjon mi történik, ha több inger is hat egymásután a hipnotikus álomba merült egyénre?

Ezt a következőképpen döntötte el. Egy alvónak: 1. szagos anyagot tartott az orra alá; 2. durvább kefe hegyével érintette a bőrét; 3. hálókabátját a mellén hirtelenül kinyitotta, majd ismét összecsukta; 4. egy másodpercig orgonasípot szólaltatott meg. Ezek a külső ingerek egymásután következtek, s ime egy személynél ezt az álmot váltották ki: »Hölgyfodrásznál voltam, akinek parfüm- és puder-szaga volt. Bejött egy fiu, kürtbe fujt és kiszaladt. Egy szunyog megcsipte a homlokomat. Azt hiszem, hogy utána öltözködtem, de még nem volt begombolva a ruhám«.

Befolyásolás szóval.

Nemcsak ilyen külső ingerekkel, hanem szóbeli paranccsal is lehet álmot kiváltani, de csak hipnotikus alvásban lévőknél, amikor a hipnotizáló és hipnotizált egyén között »rapport« vagyis lelki kapcsolat van. Klein ilyen módon ráparancsolt egy hipnotizált személyre, hogy tüzről álmódjék, amire ez a következő álmot mesélte el: »Néhány diáktársammal távof voltam hazulról. Mire hazaértünk, egyik barátom házát tűz pusztította el. Teljesen leégett, mi már csak a szenet és hamut láttuk.«

Fentebb mondtuk, hogy a kísérleteknél mindig nagy szerepet játszott a stopper-óra is. Erre azért volt szükség, hogy az álmok lefolyásának időtartamát is pontosan megállapíthassák. Így történt, hogy a Klein kutatásai is megerősítették azt a régebbi tapasztalatot, hogy

az álmok hihetetlenül rövid idő alatt folynak le.

A legrövidebb álom 5 másodpercig, a leghosszabb 90 másodpercig tartott. Ez a szédületes gyorsaság is azt jelenti, hogy álomban pár másodperc alatt végigélünk olyan dolgokat, s melyeknek valóságos átéléséhez órák, sőt napok kellenének.

Am a fentiekből mégse szabad arra következtetni, hogy az álmokat csak külső ingerek váltják ki, vagy csakis ilyenek befolyásolják őket.

*Régebbi vagy újabb lelki élmények, elfelejtett dolgok,
a tudat alá szorult vágyak,*

a nappal folyamán egyéb elfoglaltságunk miatt nem eléggé figyelembe vett események számtalanszor forrásai az álomfantáziáknak.

dr. — s — n.

Művészi események

a hangosfilm világában

Őnagysága nem akar gyereket

A közönség szereti a szimpatikus egyéniségeket a moziban és a színházban. Valószínűleg azért, mert kellemes emberek látásakor olyan kellemesen érzi magát, mint jó társaságban. A markáns arcu és jellemű színésznők és színészek produkálhatnak művészi és maradandó hatást, azonban, ha gyakran látjuk őket, hamarosan közömbössé és hatástalanná válnak. Általában csak nagyszabású alkotásokra alkalmasak, de a mindennapi szórakozást nem szolgálják. Ezzel lehet megmagyarázni, hogy a különböző filmtársaságok alig néhány színésszel dolgoznak, akiket azonban a moziközönség évek óta nem un meg.

Ilyen szimpatikus színészek az Őnagysága nem akar gyereket főszereplői: Liane Haid, Georg Alexander és Otto Walburg. Liane Haid nélkülözhetetlenné tette magát a filmoperettben és vígjátékban. Színjátzó tehetsége nem ismer korlátokat, kis polgárlányt, vagy nagyvilági nőt egyformán élethűen játszik meg. Minden mozdulatát, minden hangját a megjátszott alak egyéniségéhez idomítja, úgy, hogy sohasem egyforma. Apró nuánszokra nagy súlyt helyez és ezzel teszi változatosá gyakori szereplését. Nőies bája ellenállhatatlan. Mosolya külön élmény, ami bennünk él és az élet rideg pillanatait, küzdelmes óráit bearanyozza. Még könnye is édes, sirása halk melankólia, nem sós keserűség. Vannak ilyen kedves nők az életben is, különösen az ifjúkor szerelmes idilljeiben, talán azért nézzük újra meg újra ugyanazzal a meghatottsággal. Liane Haid kedélyében tulteng a humor, azért alkalmasabb a könnyebb műfajok hősnőinek megszemélyesítésére. Erotikus hatása minden kerészetlensége ellenére is nagy, pedig nem pályázik a nagy vampok trükkjeivel ilyen babérokra. Szépsége és eleganciája mesterkéeltség nélkül hat, kacagása a szívekbe muzsikál, mint kellemes énekhangja. Ha Greta Garbo annyit játszana, mint ő, már régen unalmassá vált volna, míg Liane Haidot mindig szívesen megnézik, éppúgy, mint annakidején, amikor még operettszínésznő volt és ha századszor játszott egy-egy szerepet, mindig tudott valami újat belévínni, úgyhogy sokan számtalanszor megnézték ugyanabban a darabban.

Georg Alexander ugyanaz férfiban. Nem tipikus bonviván, tulajdonképpen táncos komikus volt. Ez a szerepkör az eleme, de megjelenése és kissé keserű, száraz humora komolyabb szerepekre is predesztinálja. Nem aktív színész, vele mindig csak történik valami, de ez a valami azért érdekes és mulatságos, mert vele történik. A legbonyolultabb

helyzetekben pár mozdulattal és egy-egy szóval előtérbe tölja magát, magára tereli a figyelmet és tovább viszi a cselekményt a szerző és a rendező intenciója szerint. A leghasználhatóbb színészek egyike és épen egyformaságával teszi magát érdekessé. Énekhangja kicsiny, de jól hat a hangszórón keresztül, sőt egyenesen mikrofon elé kívánkozik. Azt mondta egyszer, hogy a mikrofont egyenesen neki találták ki. Önfegyelmé határtalan, kitünően bírja a felvételekkel járó nagy megterhelést és fáradtságot, ami sohasem látszik meg rajta. Legfőbb erénye egyéni kedvessége, amit mindig szívesen látunk, hiszen azt kívánjuk, bárcsak minél több ilyen szimpatikus emberrel lenne dolgunk az életben.

Otto Walburgnak azt szokták a szemére hányni, hogy hadar. Mindig gyorsan beszél, de a kulminációs jeleneteknél egészen érthetetlenül. Ezt azonban csak zörszálhasogatók vehetik rossz néven tőle, mert hiszen semmi szükség sincsen arra, hogy szavait megértsük, amikor a helyzet mindent megmagyaráz. Ezekben a szituációkban épen az kelt hatást, amit szavakkal nem lehet kifejezni, de amit Walburg játéka mindig jól érzékeltet. Megjelenése kacagást kelt a nézőtérén és ez olyan előny, amit a legtisztább beszéd sem tudna pótolni. Az ember apró hibáinak nálánál jobb megjatszója nincsen.

A darab tartalma kitünő vigjátékból készült, amely már a néma filmen is világsiker aratott Korda Máriával a főszerepben. A bonyodalom friss és ismertsége ellenére is ujszerűen hat. Minden fordulata meglepetés és kacagást vált ki. A legjobb francia vigjátékokra emlékeztet, azoknak frivolitása nélkül, csak kis egészséges pikantériával. A vigjátékot néhány hangulatos zeneszám egészíti ki és teszi még hatásosabbá.

Legizletesebb, legjobb az

ARIMA

tea

Van-Houten-Cacao

a legegészségesebb ital gyermekeknek
és felnőtteknek!

Az „Erdélyi Élet“ mindig a közérdeket védi!

Kül- és belföldi áruképviseltek közvetítése.

BUCUREȘTI,

ARAD, TIMIȘOARA, CLUJ, ORADEA, BRAȘOV, SATUMARE, CERNAUȚI, IAȘI, CONSTANȚA, CRAIOVA

Reklám - propa- ganda és reklám- vállalat

Unternehmung für Reklame und Reklam- propaganda

Teljes felelősséggel vállaljuk — legelőcsöbben és leggyorsabbban, — bel- és külföldi vállalatok gyártmányainak kül- és belföldi propagálását a létező összes reklámlehetőségek felhasználásával. Reklámfárgyakat, hirdétményeket és hirdetésekét a legrövidebb időn belül elhelyezünk bármely országban vagy városban: moziban, strandokon, villamosokon, autobuszokon, pályaudvarokon, postahivatalokban, lapokban, uccái hirdetőoszlopokon, fürdőhelyeken, vasutakon és hajókon, szállodákban és kávéházakban, sporttelepeken. Propagálunk rádió, körlevelek és röpcédulák útján, vállaljuk áruiminták szétosztását és vándorkiállítások rendezését. Reklám ügyekben díjtalanul adunk szaktanácsot, készítünk tervet és költségvetést. Egészen röviden: ajánlatunk révén megtakarítunk pénzt, mert feleslegesen elpazarolt időt, céltalanul kidobott pénzt és hiábavaló fejtörést, mert eredményteljes reklámpropagandát csak tapasztalatokban gazdag, elhivatott szakemberek fejthetnek ki.

Kérjen ajánlatot az erdélyi központtól : Arad, Palatul Banca Românească. — Telefon 520.

Legelőcsöbb! — Legmegbízhatóbb! — Leggyorsabb!